СЕРІЯ «Державне управління»

УДК 351

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2021-2\(2\)-10-21](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2021-2(2)-10-21)

Гбур Зоряна Володимирівна доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика, вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, 04112, тел.: (044) 205-49-46, e-mail: ernest-natan@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-4536-2438>

Завада Оксана Григорівна завідувач навчальним кабінетом кафедри ракетних військ факультету ракетних військ і артилерії, Національна академія сухопутних військ імені Петра Сагайдачного, вул. Героїв Майдану, 32, Львів, 79026, тел.: (0322) 38-65-34, <https://orcid.org/0000-0002-6296-5831>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Анотація. В контексті створення оптимального соціально-економічного середовища для сталого зростання держави особливе значення займає порядок, інструменти та напрями реалізації державного регулювання діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання. В структурі підприємницького сектору значна частка припадає на одиниці малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), що пов'язано із їхньою властивістю швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку, високим ступенем гнучкості, можливістю збереження добросовісної конкуренції в галузях, а також здатністю оперативного реагування в контексті перманентних змін вимог і потреб споживачів. Таким чином, у науковій статті розкрито не лише ключові аспекти державного регулювання сектором МСБ, а і визначено важливість збалансованості діяльності приватного та державного секторів в контексті максимізації результативності їх роботи.

Наукова стаття являє собою оригінальне дослідження ключових методів, сучасних напрямів і цілей, а також загальної специфіки реалізації державного регулювання малого та середнього бізнесу в умовах перманентної трансформації вітчизняного соціально-економічного середовища.

Дослідження проблематики здійснювалось завдяки застосуванню методів порівняння, абстракції, аналізу та узагальнення, а також табличного і графічного моделювання.

В науковій роботі було детерміновано цілі і напрями державного регулювання МСБ, особливості трансформації регуляторного механізму під

тиском чинників соціального, економічного та політичного характеру, зокрема в умовах обмеження соціальної взаємодії, що викликана пандемією Covid-19. Авторами було охарактеризовано ознаки сучасної політики підтримки сектору МСБ, визначено недоліки діючої системи регулювання та окреслено пріоритети на майбутні періоди. Авторами було доведено, що з метою вдосконалення системи державно регулювання малого та середнього підприємництва (далі – МСП) необхідно реалізувати такі оптимізаційні заходи, як забезпечення вищого рівня доступності суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів, необхідних для фінансування їх діяльності, проведення державних регуляторних заходів щодо підтримки збутової активності суб'єктів МСБ, стимулювання інноваційної активності, проведення заходів щодо підвищення рівня підприємницької культури і якості освіти серед населення України.

Ключові слова: малий та середній бізнес, державне регулювання, Національна економічна стратегія до 2030 року, підприємництво, фінансування, ринкова економіка.

Hbur Zoriana Volodymyrivna Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Professor of the Department of Healthcare Management and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Dorogozhytska St., 9, Kyiv, 04112, tel.: (044) 205-49-46, e-mail: ernest-natan@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-4536-2438>

Zavada Oksana Hryhorivna Chief of Department of Rocket Forces of Faculty of Rocket Forces and Artillery of Petro Sahaidachny National Academy of Ground Forces, Master of Public Administration, Heroiv Maidanu St., 32, Lviv, 79026, tel.: (0322) 38-65-34, <https://orcid.org/0000-0002-6296-5831>, <https://orcid.org/0000-0002-6296-5831>

STATE REGULATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS

Abstract. In the context of creating an optimal socio-economic environment for sustainable growth of the state, the order, tools and directions of implementation of state regulation of domestic economic entities are of particular importance. In the structure of the business sector, a significant share falls on small and medium-sized businesses (hereinafter - SMEs), which is due to their ability to respond quickly to changes in market conditions, high flexibility, the ability to maintain fair competition in industries and operational ability. responding in the context of permanent changes in consumer requirements and needs. Thus, the scientific article reveals not only the key aspects of state regulation of the SME sector, but also identifies the importance of balancing the private and public sectors in the context of maximizing their effectiveness.

Goals, as well as the general specifics of state regulation of small and medium-

sized businesses in the conditions of permanent transformation of the domestic socio-economic environment.

The scientific work determined the goals and directions of state regulation of SMEs, features of the transformation of the regulatory mechanism under the pressure of social, economic and political factors, in particular in the context of limiting social interaction caused by the Covid-19 pandemic. The authors described the features of the current policy to support the SME sector, identified the shortcomings of the current regulatory system and outlined priorities for future periods. The authors proved that in order to improve the system of state regulation of small and medium enterprises (hereinafter - SMEs) it is necessary to implement such optimization measures as ensuring a higher level of access of economic entities to financial resources needed to finance their activities, state regulatory measures support sales activities of SMEs, stimulate innovation, take measures to improve the level of entrepreneurial culture and quality of education among the population of Ukraine.

Keywords: small and medium business, government regulation, National Economic Strategy until 2030, entrepreneurship, financing, market economy.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси, глобалізація, розвиток інновацій і екологічно-орієнтованого підприємництва, безпрецедентне обмеження соціальної взаємодії в наслідок пандемії Covid-19, а також підвищення ролі прибутковості виробничо-господарської діяльності як чиннику, що визначає рівень розвитку, платоспроможності і конкурентоздатності національної економіки країни, сприяють вдосконаленню сучасних концепцій управління приватним сектором господарювання. Окреслені тенденції виступають стимулами до трансформації підходів державного регулювання бізнес-процесів та діяльності суб'єктів МСП, зокрема.

В умовах динамічних змін державне регулювання МСБ це – симбіоз заходів щодо поліпшення бізнес-клімату секторів мікро-, малого та середнього підприємництва, що в сукупності являють собою специфічний набір цілей, інструментів та показників, що вимірюють результативність регуляторних заходів. В контексті посткризової стабілізації діяльності суб'єктів МСБ, а також забезпечення сталого соціально-економічного зростання України, вдосконалення механізму державного регулювання підприємництва має стати основним вектором сучасної регуляторної політики. Визначено, що запропоновані в науковій роботі реформаційні заходи є необхідними на етапі підтримки розвитку МСБ та управління постпандемічними наслідками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порядку, механізмів, підходам та інструментам державного регулювання МСБ, проблемам зниження ефективності державної регуляторної політики, дестабілізації малого і середнього підприємництва в Україні, а також створенню умов для перманентного збільшення масштабів неофіційного сектору господарювання в постпандемічних умовах присвячено праці багатьох науковців, зокрема таких, як В. Бодров [1], З. Варналій [2], О. Ватаманюк,

Л. Воротіна, Л. Ганущак-Єфіменко, Д. Гаркуша [3], В. Гейць, В. Гура, С. Дрига, Я. Кондратюк [4], І. Мазур [5], К. Нікітенко [6], А. Шегда та ін.

В. Бодров дослідив державне регулювання бізнес-процесів України в контексті сучасних трансформацій, зокрема становлення інформаційного суспільства, діджиталізації, а також динамічних технологічних змін. Автор визначає, що ефективне державне регулювання та публічний менеджмент здатні обмежити вплив бюрократії на діяльність МСП, а також значно знизити руйнівний вплив посередницьких структур на процеси прийняття та практичного втілення бізнес-рішень. Отже, в сукупності це допоможе на шляху досягнення цілей інклюзивного розвитку [1, с. 29]. З. Варналій визначив, що державне регулювання МСБ ефективним є за умови проведення перманентних заходів щодо детінізації бізнесу. В умовах добросовісної конкуренції симбіоз ефективної державної регуляторної політики сектором МСБ та політики детінізації «сприятиме збільшенню національного інвестиційного потенціалу, рівня його реалізації, забезпечить позитивний ефект для бюджетної сфери, довгострокову стабільність і зорієнтованість національної економіки на стратегічний розвиток, зміцнення економічної безпеки держави» [2, с. 68]. Л. Ганущак-Єфіменко, Д. Гаркуша та ін. досліджують методи державної підтримки МСБ в Україні. Дослідники визначають, що сучасні інструменти державної допомоги доцільно спрямовувати на поліпшення технологічного рівня виробництва, зокрема інноваційність та енергоефективність діяльності [3, с. 34]; це допоможе максимізувати результативність державної регуляторної політики у довгостроковій перспективі. Л. Воротіна, О. Ватаманюк, С. Дрига та ін. дослідили об'єктивну потребу у застосуванні фінансових та кредитних інструментів впливу на розвиток суб'єктів МСБ України, визначили важливість поширення фінансових механізмів регулювання підприємницької діяльності в структурі державної регуляторної політики. І. Мазур, В. Гура, Я. Кондратюк та ін. дослідили механізм підприємницької мотивації в контексті реалізації державного регулювання; науковці визначили чинники і мотиви, що стимулюють розвиток МСБ [5, с. 20], а також фактори дестимулювання підприємницької діяльності, які в умовах низько ефективного державного регулювання сприяють тінізації національної економіки [5, с. 22; 4, с. 84]. К. Нікітенко в своїй науковій роботі зазначила, що «в наслідок ефективної реалізації фінансового механізму в структурі державного управління МСБ можливо досягнути потужного товарно-споживчого, інвестиційно-інноваційного та інституційно-соціального ефектів» [6, с. 771].

Теоретичні основи державного регулювання діяльності МСП, а також методичні аспекти реалізації державної регуляторної політики та політики підтримки МСП в контексті забезпечення сталого економічного зростання аналізують у своїх працях такі зарубіжні вчені, як С. Брю, П. Друкер, Х. Міленбуш, С. Паркер, Дж. Стігліц, Д. Сторі, А. Хоскінг та ін.

Метою статті є дослідження сучасних напрямів, цілей, а також загальної

специфіки реалізації державного регулювання МСБ в умовах перманентної трансформації вітчизняного соціально-економічного середовища. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження було сформовано та вирішено важливі наукові та практичні **завдання**, зокрема:

- охарактеризувати сутність, цілі та напрями реалізації державного регулювання МСП в Україні;
- проаналізувати динаміку розвитку сектору МСБ під впливом державної регуляторної політики;
- визначити перспективні шляхи підвищення ефективності державного регулювання підприємництва в контексті формування оптимального для сталого економічного зростання України бізнес-середовища.

Виклад основного матеріалу. В умовах динамічних змін сектор малого та середнього бізнесу отримує додаткові пріоритети, серед яких є значний рівень гнучкості та мобільності діяльності, пристосовуваність до мінливості потреб споживачів та держави, як ключових суб'єктів економічних відносин, вища адаптованість виробничо-господарської діяльності до трансформацій у національній економіці держави в порівнянні із великими підприємствами та корпораціями. В сукупності ці ознаки стверджують про необхідність підтримки сектору МСП, а також створення сприятливих умов та оптимального бізнес-клімату для сталого розвитку суб'єктів малого і середнього бізнесу. Таким чином, сьогодні активізація діяльності МСБ повинна стати основним вектором державної регуляторної політики в контексті проведення структурних змін, модернізації національного господарства та виходу із постпандемічної кризи.

В контексті сприяння діяльності суб'єктів МСБ державне регулювання доцільно трактувати як самостійний вектор економічної політики країни, об'єктивними цілями якого є:

- по-перше, запровадження правил та формалізованого порядку взаємодії між суб'єктами бізнес-середовища. Індикатором результативності запропонованих органами влади правил є створення реальних можливостей передбачувати тактику дій суб'єктів бізнес-простору та зменшувати ризики, пов'язані з невизначеністю поведінки учасників економічних відносин (регулювання контрактів, прав власності, визначення припустимих інструментів конкуренції тощо);
- по-друге, забезпечення стабільного росту не лише приватних доходів суб'єктів МСБ, а і доходів держави, необхідних для виконання покладених на органи влади функцій, збереження конкурентоздатності країни, а також підвищення фінансової стійкості у довгостроковій перспективі;
- по-третє, забезпечення державного впливу на структурні зміни в економіці країни (співвідношення мікро, малого, середнього та великого бізнесу, галузеву структуру, стан конкуренції тощо) та корегування результатів діяльності окремих видів бізнесу. Задля досягнення даної цілі держава може підтримувати суб'єктів МСБ через управління витратами бізнес-одиниць (наприклад, організація

кредитування на пільгових умовах) або підвищення доходів (здійснення державних замовлень, надання компенсацій, зокрема в умовах постпандемічної кризи, яка стала безпрецедентним явищем для вітчизняної економіки та мала виключно руйнівний вплив на недостатньо стабільну діяльність суб'єктів сектору МСБ) [7].

В контексті окреслених цілей державна політика регулювання і підтримки діяльності МСБ реалізовується у таких напрямках (рис. 1):

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МСП	<i>Напрямок 1 – фінансове регулювання:</i> удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів МСП, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві.
	<i>Напрямок 2 – регулювання фінансових відносин між державою та суб'єктами МСП:</i> забезпечення фінансової державної підтримки МСП шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.
	<i>Напрямок 3 – регулювання соціально-економічних процесів:</i> залучення суб'єктів МСП до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб.
	<i>Напрямок 4 – правове регулювання:</i> гарантування прав суб'єктів МСП під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів МСП та скороченню строку проведення таких процедур.
	<i>Напрямок 5 – регулювання процесів інфраструктурного та ресурсного забезпечення діяльності:</i> сприяння розвитку інфраструктури підтримки МСП; організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів МСП.
	<i>Напрямок 6 – підтримка і стимулювання інноваційної, високотехнологічної діяльності:</i> впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами МСП новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг) за умов зниження їх ресурсоемності.

Рис. 1. Напрями державної політики в контексті регулювання діяльності суб'єктів МСБ

Джерело: складено автором за даними [8].

Першопричиною для вдосконалення державного регулювання МСБ в Україні є значні обсяги та стабільне збільшення частки сектору у структурі національного господарства, ріст прибутковості, кількості зайнятих осіб, а також підвищення інноваційності і ефективності функціонування сектору, що має значний вплив на загальний рівень конкурентоздатності національної економіки України. Окрім того, важливість сектору МСБ в контексті сталого економічного зростання держави пов'язана із його здатністю до насичення національного споживчого ринку якісними товарами/послугами, задоволення мінливого

індивідуального попиту та стимулювання сукупного попиту загалом, підвищення рівня добробуту населення та скорочення бідності, пом'якшення соціальної напруги у суспільстві, демократизації ринкових відносин, забезпечення соціально-економічної та політичної стабільності, а також надання сучасній економіці конкурентного характеру й послаблення монопольних тенденцій [9].

За результатами 2019 року визначено, що кількість суб'єктів великого підприємництва становила 518,0 од. (або $\approx 0,0\%$), суб'єктів середнього підприємництва – 18 129,0 од. (або 0,9%) та суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) – 1 922 978,0 од. (або 99,1%) [10, с. 19]. Проаналізований в роботі період (2015-2019 рр.) відображає результати діяльності суб'єктів МСБ до порушення макроекономічної стабільності, спричиненої пандемією Covid-19 та жорсткими для вітчизняного бізнесу карантинними обмеженнями. В контексті аналізу ефективності державного регулювання МСБ було проаналізовано динаміку таких показників, як додана вартість за витратами виробництва суб'єктів МСП, їх частка у структурі вітчизняного підприємництва в цілому, кількість суб'єктів МСП, чисельність зайнятих у секторі та кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. населення, обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), а також чистий прибуток (збиток) суб'єктів МСП за відповідний період (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку малого і середнього бізнесу в Україні (2015-2019 рр.)

ПОКАЗНИКИ	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість суб'єктів господарювання, од.					
Усього, в т.ч.:	343 017	305 986	337 857	355 431	380 079
малі підприємства	327 814	291 154	322 920	339 374	362 328
середні підприємства	15 203	14 832	14 937	16 057	17 751
Кількість суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб наявного населення, од.					
Усього, в т.ч.:	81	72	80	84	91
малі підприємства	77	68	76	80	86
середні підприємства	4	4	4	4	5
Кількість зайнятих у секторі працівників, тис. осіб					
Усього, в т.ч.:	4 181,10	4 214,50	4 252,00	4 385,20	4 799,20
малі підприємства	1 576,4	1 591,7	1 658,9	1 641,0	1 746,6
середні підприємства	2 604,7	2 622,8	2 593,1	2 744,2	3 052,6
Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів МСП, % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності:					
Усього, в т.ч.:	58,1	62,3	62,6	64,3	66,4
малі підприємства	19,4	21,3	24,0	25,9	26,6
середні підприємства	38,7	41,0	38,6	38,4	39,8
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн.грн.

Усього, в т.ч.:	3 105 877,6	3 846 080,9	4 778 418,6	5 690 210,0	6 008 315,3
малі підприємства	937 112,8	1 177 385,2	1 482 000,7	1 766 150,4	1 839 875,9
середні підприємства	2 168 764,8	2 668 695,7	3 296 417,9	3 924 059,6	4 168 439,4
Чистий прибуток (збиток) суб'єктів МСП, тис. грн.					
Усього, в т.ч.:	-220 963 630,1	-17 144 957,9	49 133 142,7	151 528 490,6	336 399 505,5
малі підприємства	-118 194 421,9	-32 206 794,2	-20 971 864,0	31 868 636,7	89 449 378,4
середні підприємства	-102 769 208,2	15 061 836,3	70 105 006,7	119 659 853,9	246 950 127,1
Частка МСП у структурі підприємництва, %					
Усього, в т.ч.:	≈100	≈100	≈100	≈100	≈100
малі підприємства	99,2	99,2	99,1	99,1	99,1
середні підприємства	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9

Джерело: складено автором за даними [10, с. 19].

Дані табл. 1 свідчать про наявність наступних тенденцій щодо розвитку секторів малого і середнього бізнесу в Україні:

–кількість суб'єктів МСБ у 2019 році в порівнянні із відповідним періодом 2018 року зросла на 6,9% (рис. 2). Це посприяло росту таких показників, як кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. населення – на 8,3%, кількість зайнятих у секторі працівників – на 9,4%, додана вартість за витратами виробництва суб'єктів МСП – на 3,3%, обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг) – на 5,6%. Часта суб'єктів МСП у структурі вітчизняного підприємництва має стабільно високий рівень і становить майже 100%;

–за результатами 2019 року обсяг чистого прибутку, що в сукупності отримали малі і середні господарюючі суб'єкти, зріс на 122,0% в порівнянні із відповідним періодом 2018 року (рис. 3).

Рис. 2. Динаміка кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва протягом 2015-2019 рр. (од.)

Джерело: складено автором за даними [10, с. 19].

Рис. 3. Динаміка чистого прибутку (збитку) суб'єктів малого і середнього підприємництва протягом 2015-2019 рр. (од.)

Джерело: складено автором за даними [10, с. 19].

Пандемія Covid-19 внесла значні ускладнення для здійснення діяльності суб'єктами малого і середнього підприємництва. Окрім жорстких карантинних обмежень, які стали частиною державної регуляторної політики, додаткові перешкоди пов'язані із:

- обмеженням доступу господарюючих суб'єктів до ресурсів (трудових, фінансових, виробничо-господарських тощо). Більшість суб'єктів середнього підприємництва мають потребу в додатковому доступі до фінансів, необхідних для розвитку своєї діяльності. В той же час, для мікробізнесу і малого бізнесу показник потреби становить 34,0% і 40,0% відсотків відповідно. Основним питанням щодо запиту на кредити є потреба в оборотному капіталі, який бізнес не може покрити власними коштами.

- зниженням ефективності механізму захисту прав власності суб'єктів МСБ, а також недостатньою результативністю нормативно-правового регулювання діяльності;

- скороченням обсягів торгівлі, зокрема міжнародної;

- низьким рівнем розвитку механізмів щодо надання державної фінансової допомоги;

- занепадом інфраструктурного забезпечення, зниження фінансової підтримки інновацій, модернізації то осучаснення технологій виробництва. Відсутність інституційного досвіду щодо захисту прав інтелектуальної власності, слаборозвинена мережа та кластеризація підприємств не дають можливості зменшувати витрати суб'єктів МСБ на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (далі – НДДКР) та стримують ефективний розвиток інноваційної діяльності в Україні.

З метою зниження руйнівного впливу з боку постпандемічних кризових тенденцій та максимізації ефективності державного регулювання МСБ доцільним є:

1. Вдосконалення державної регуляторної політики в частині захисту прав власності МСБ. Необхідність проведення реформацій підтверджена низькою оцінкою України у рейтингу Economic Freedom Index 2021 (Property Rights) – 48,5 балів із 100,0 [11]. В контексті оптимізації державного регулювання доцільно не

лише оновлювати нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності, а і перманентно вдосконалювати порядок досудового/судового вирішення спорів щодо прав власності, чітко розмежувати права і обов'язки кожного із суб'єктів економічних правовідносин;

2. Забезпечення належного рівня доступності до фінансових ресурсів, необхідних для фінансування діяльності суб'єктів МСБ в контексті загального масштабування діяльності. У період посткризової стабілізації вітчизняного підприємництва обсяги кредитування господарюючих суб'єктів помірно, але стійко зростають. Зокрема, кредитування в сегменті малих та мікропідприємств є найактивнішим – обсяги зростали як у посткризовий період, так і під час активної фази «коронакризи». За період 06.2020-06.2021 рр. чистий портфель цих клієнтів зріс на 26,0 до 93,0 млрд грн. Державна програма компенсації відсотків та загальне зниження процентних ставок були головними рушіями нарощування кредитування сегменту МСБ. Додатковим стимулом кредитування МСБ стане затверджений урядом механізм кредитних гарантій на портфельній основі (до 70,0% боргу за кожним окремим кредитом та 50,0% за портфелем). Банки-кредитори отримають можливість перекласти частину кредитного ризику позичальника на державу. Це має усунути основну перешкоду для кредитування платоспроможного малого і середнього бізнесу – брак достатнього забезпечення [12, с. 32];

3. Проведення державних регуляторних заходів щодо підтримки збутової активності суб'єктів МСП, рівень якої знижується внаслідок недостатньої купівельної спроможності населення та складності експортування товарів. Лише 7,0% мікробізнесу, 11,% малого бізнесу та 31,0% середнього бізнесу займаються експортом [13];

4. Стимулювання розвитку сфери інновацій. Окрім того, доцільним може стати диверсифікація вітчизняної стартап-спільноти як методу інтегрування іноземних стартапів в українську стартап-екосистему;

5. Проведення заходів щодо підвищення рівня підприємницької культури і якості освіти серед населення України. Кількість компаній, що проводять внутрішні навчальні тренінги серед українського малого та середнього бізнесу, майже в 1,5 рази менше, ніж в країнах ЄС (23,0% і 37,0% відповідно). Обмежений доступ до інформації стримує розвиток працівників МСБ, а також зростання та масштабування сектору [13].

Висновки. В ході дослідження було визначено, що державне регулювання малого і середнього бізнесу передбачає застосування сукупності взаємоузгоджених регуляторних заходів, спрямованих на забезпечення фінансової, нормативно-правової, фіскальної, інституційно-організаційного підтримки підприємницької діяльності. Стратегічною метою регуляторної політики є формування оптимальних ринкових умов та сприятливого бізнес-клімату, що особливо важливо в контексті сталого розвитку малих і середніх підприємств та національної економіки загалом.

Основними завданнями державної регуляторної політики в посткризових умовах є реформування механізму захисту прав власності господарюючих суб'єктів, забезпечення малим і середнім підприємствам належного рівня доступності до фінансових ресурсів, налагодження ефективних механізмів державної фінансової підтримки, спрощення процедур кредитування МСБ, державне стимулювання збутової діяльності господарюючих суб'єктів, розвиток сфери інновацій, залучення інвестицій на проведення НДДКР, а також перманентна робота щодо підвищення рівня підприємницької культури і освіти населення України.

Література:

1. Бодров В. Г. Государственное регулирование экономики Украины в контексте глобальных технологических сдвигов. *Государственное регулирование экономики и повышение эффективности деятельности субъектов хозяйствования: сборник материалов XV Междунар. науч.-практ. конф.*, (г. Минск, 25-26 апр. 2019 г.). Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2019. С. 26–29.
2. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання: аналіт. огляд / упоряд.: С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін.. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 152 с.
3. Ганущак-Єфіменко Л. М., Гаркуша Д. Р. Методи державної підтримки малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 27 березня 2020 р.). Київ: КНУТД, 2020. С. 30–35.
4. Мазур І. І. Детінізація економіки України: теорія та практика: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2006. 329 с.
5. Мазур І., Гура В., Солодовнікова Х. Сучасні тренди в мотивації підприємництва: міждисциплінарний підхід. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2020. №212 (5). С. 18–26.
6. Нікітенко К. С. Фінансові механізми розвитку суб'єктів малого підприємництва України. *Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2019. №20. С. 768–772.
7. Фертікова Т. М. Напрями вдосконалення державного регулювання малого бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/91.pdf (дата звернення 22.08.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.89
8. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. №4618-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4618-17> (дата звернення 22.08.2021).
9. Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8671> (дата звернення 22.08.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.98
10. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2019 рік: статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2020. 373 с.
11. Miller T., Kim A., Roberts J. Highlights of the 2021 Index of Economic Freedom, 2021. Available at: <https://www.heritage.org/index/download> (дата звернення 22.08.2021)
12. Звіт про фінансову стабільність: червень 2021 року / Національний банк України. Київ, 2021. 48 с.

13. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення 22.08.2021).

References:

1. Bodrov, V. G. (2019), "State regulation of the Ukrainian economy in the context of global technological shifts", *Gosudarstvennoe regulirovanie jekonomiki i povyszenie jeffektivnosti dejatel'nosti sub'ektov hozjajstvovaniya: sbornik materialov XV Mezhdunar. nauch.-prakt. konf.* (pp. 26-29). Minsk: Akademija upravljenja pri Prezidente Respubliki Belarus [in Russian].
2. Chernjavs'kyj, S. S., Nekrasov, V. A., Tytko, A. V. et al. (2017), *Tin'ova ekonomika v Ukrai'ni: stan, tendencii', shljahy podolannja: analit. ogljad* [Shadow economy in Ukraine: state, tendencies, ways of overcoming], Nac. akad. vnutr. sprav, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
3. Ganushhak-Jefimenko, L. M., Garkusha, D. R. (2020), "The method of state education of small and middle business in Ukraine", *Aktual'ni problemy innovacijnogo rozvytku klasternogo pidpryjemnytva v Ukrai'ni: materialy IV Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (pp. 30-35). Kyi'v: KNUTD [in Ukrainian].
4. Mazur, I. I. (2006), *Detinizatsiya ekonomiky Ukrayiny: teoriya ta praktyka* [De-shadowing of Ukraine's economy: theory and practice], Kyyivs'kyj universytet, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
5. Mazur, I. I., Gura, V., Solodovnikova, H. (2020), "Current trends in the motivation of education: interdisciplinary education", *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, vol. 2012 (5), pp. 18–26 [in Ukrainian].
6. Nikitenko, K. S. (2019), "Financial mechanisms for the development of sub-enterprises of the small enterprise of Ukraine", *Visnyk Mykolai'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V. O. Suhomlyns'kogo*, №20, pp. 768–772 [in Ukrainian].
7. Fertikova, T. (2021), "Directions of improvement of state regulation of small business in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8899> (Accessed 22 August 2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.89 [in Ukrainian].
8. On the development and development of the small and middle management in Ukraine: Law of Ukraine №4618-VI (2012, March 22), available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4618-17> (Accessed 22 August 2021) [in Ukrainian].
9. Krasota, O. and Kiriev, I. (2021), "Features of small entrepreneurship development under macroeconomic stability violations", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8671> (Accessed 22 August 2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.98 [in Ukrainian].
10. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Dijal'nist' sub'ektiv velykogo, seredn'ogo, malogo ta mikropidpryjemnytva za 2019 rik" [Activities of large, medium, small and micro enterprises in 2019], Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
11. Miller, T., Kim, A., Roberts, J. (2021), Highlights of the 2021 Index of Economic Freedom, [Online], available at: <https://www.heritage.org/index/download> (Accessed 22 August 2021).
12. National Bank of Ukraine (2021), "Zvit pro finansovu stabil'nist': cherven' 2021 roku" [Financial Stability Report: June 2021], Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

National economic strategy for the period up to 2030: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine №179 (2021, March 03), available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (Accessed 22 August 2021) [in Ukrainian].